

Tomasz Sawicki

Gniezno, st. 13b, gm. loco, woj.
poznańskie, AZP 50-34/-

Informator Archeologiczny : badania 30, 208-209

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tych, ostro nachylonych w kierunku jeziora pali-czostków. Pozostałościami profilu obronnego wału fazy ostatniej były: gliniasta i częściowo piaszczysta pokrywa zalegająca na rozsypisku wału fazy 2., odsłonięty na niej solidnie zbudowany płaszcz kamienny, niewielkie fragmenty spalonej konstrukcji zwieńczającej oraz kamiennieo-gliniasta odsadzka. Płaszcz kamienny tworzyła jedna warstwa dużych, ciasno ułożonych kamieni narzutowych. Jedynie w najniższej partii obiektu zaobserwowano jeden dodatkowy rząd kamieni, biegnący równoległe do kierunku biegu wału i wyznaczający jednocześnie zewnętrzny zasięg obiektu. Spaloną konstrukcję zwieńczającą odsłonięto w niewielkim zakresie: najprawdopodobniej zbudowano ją w konstrukcji skrzyniowej. Oddalona o około 1–1,5 m od lica nasypu kamiennieo-gliniasta odsadzka powstała najprawdopodobniej w dwóch etapach. Pierwotnie tworzył ją pas gliny spiaszczonej przemieszanej z gliną tłustą i wtopionymi w nią niewielkimi kamieniami otoczkowymi. Miał on szerokość około 2,5 m i opadał nieznacznie na zewnątrz. W kolejnym etapie podniesiono nieco poziom odsadzki i poszerzono ją o około 0,5 m. Była to płaszczyna, którą stanowiły soczewki tłustej gliny z wtopionymi w nią dużymi kamieniami narzutowymi, niekiedy przyciosanymi. Do czasu otrzymania wyników analiz dendrochronologicznych trudno wiążąco określić chronologię wyróżnionych faz budowy wału. Zasadniczo nieliczny i przemieszany materiał ceramiczny nie daje podstaw do datowania. Niemniej zaznaczyć trzeba, iż najbogatszy zbiór pozyskany z rozsypiska wału 2. fazy odznacza się cechami pozwalającymi odnieść go najwcześniej do 1 połowy XI w. Interesująco przedstawiają się wyniki analiz drewna pozyskanego z torfu zalegającego pod nasypem. Dostarczyły one serii dat oscylujących wokół przełomu IX i X w. (najmłodsza data 925). Dotychczasowe wyniki prac wykopaliskowych południowo-wschodniej partii wału grodziska korygują więc negatywnie hipotezę o istnieniu w południowej części „półwyspu” gieckiego wcześniejszego grodu plemiennego. Badania będą kontynuowane.

GILÓW, st. 1,
gm. Niemcza, woj. walbrzyskie,
AZP 88-26/32

- grodzisko wczesnośredniowieczne

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez dr. Krzysztofa Jaworskiego. Finansowane przez Katedrę Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

GŁOGÓW, st. 2 (Kolegiata),
gm. loco,
woj. legnickie,
AZP 68-19/2

- kolegiata wczesnośredniowieczna (XIII w.)

Badania archeologiczno-architektoniczne, przeprowadzone przez prof. dr. hab. Olgierda Czernera. Finansowane przez PSOZ. Założono 4 wykopy w obrębie reliktyw XIII-wiecznego kościoła. Prace potwierdziły wcześniejsze przypuszczenia badawcze.

GŁOGÓW-Stare Miasto
(Teatr), gm. loco,
woj. legnickie,
AZP 68-19/-

- miasto wczesnośredniowieczne (XII/XIII w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr. Aleksandra Dobrowolskiego (Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Głogowie). Finansowane przez Urząd Miejski w Głogowie. Odkryto 1 obiekt oraz nawarstwienia kulturowe o miąższości sięgającej do 1,4 m.

Głuszyno, st. 1,
gm. Potęgowo, woj. śląskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Gniezno, st. 4, 6, 7, 13c, 53, 73,
gm. loco, woj. poznańskie

patrz: późne średniowiecze

GNIEZNO, st. 13b,
gm. loco,
woj. poznańskie,
AZP 50-34/-

- wczesnośredniowieczny wał obronny III. podgrodzia (XI w.)
- baszta zamku nowożytnego (1 połowa XVI w.)

Ratownicze badania wykopaliskowe poprzedzające remont i konserwację reliktyw wnętrza baszty późnogotyckiego zamku arcybiskupiego z 1 połowy XVI w., przeprowadzone przez mgr. Tomasza Sawickiego (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie). Finansowane przez PSOZ, Komitet Badań Naukowych i Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Czwarty sezon badań. Wykop o powierzchni 15 m² założono w południowej części owalnego wnętrza baszty.

Wnętrze ma wymiary 8 x 7,2 m. Po usunięciu betonowej posadzki natrafiono na warstwy wyrównawcze z okresu międzywojennego i na warstwy niwelacyjne z okresu nowożytnego. W części zachodniej wykopu, na głębokości 0,41–0,82 m pod powierzchnią betonowej po-

sadzki natrafiono na bruk z drobnych kamieni – prawdopodobnie pozostałość pierwotnego poziomu użytkowego baszty. Między kamieniami bruku zalegały drzazgi zbutwiełego drewna, kości zwierzęce i ułamki ceramiki nowożytniej. Odsłonięty fragment dawnej „posadzki” opadał na zachód, co było spowodowane osiadaniem silnie podmokłego gruntu. „Posadzkę” częściowo zniszczono w trakcie prac budowlanych w 1937 r. Ponadto w wykopie uchwycono stopę posadowienia odcinka południowo-zachodniego fundamentu baszty. Podwalina składała się z 1–2 warstw kamieni polnych. Po stronie południowej była masywniejsza i zdecydowanie odstawała od linii muru ceglanoego. Być może było to celowe wzmocnienie tego odcinka baszty lub może jest to watek innej konstrukcji, na którą fundament baszty się nałożył. Na głębokości 0,9–1,4 m pod powierzchnią posadzki betonowej natrafiono na dwie warstwy bierwion dębowych, stanowiących pozostałości konstrukcji wczesnośredniowiecznego wału obronnego III podgrodzia. Bierwiona, w liczbie 8, były dobrze zachowane, a 3 z nich były zaopatrzone w tzw. haki. Ułożone były na osi wschód–zachód, lekko ukośnie lub równoległe do siebie. Dolna warstwa bierwion spoczywała na calcu. W obrębie relikwów konstrukcji wału znaleziono kilkanaście fragmentów ceramiki datowanej ogólnie na fazę D (poł. X–poł. XI w.) i kości zwierzęce. W soczewce próchnicy, stanowiącej najprawdopodobniej resztki warstwy osadniczej spoczywającej bezpośrednio na calcu, natrafiono na fragment ceramiki datowanej na fazę B/C, co jest zgodne z datowaniem najstarszych nawarstwień wczesnośredniowiecznych na stanowisku. Próbkę drewna z konstrukcji wału obronnego przekazano do analizy dendrochronologicznej – jej wyniki pozwolą uściślić datowanie wału III podgrodzia, według najnowszych ustaleń stratygraficznych czas powstania wału przypadałby bowiem na 1 połowę XI w.

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie. Badania w obrębie baszty zakończono.

GNIEZNO, st. 22

Jezioro Święte,
gm. *loco*,
woj. poznańskie,
AZP 50-34/-

- osada z młodszego okresu przedrzymskiego
- osada wczesnośredniowieczna (VIII–XIII w.)
- ślady osadnictwa późnośredniowiecznego i nowożytnego (XIV–XX w.)

Badania wykopaliskowe i nadzór archeologiczny w związku z budową tzw. zachodniego podejścia do katedry, przeprowadzone przez mgr. Tomasza Sawickiego (Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie), z udziałem mgr mgr Tomasza Janiaka i Justyny Mizerki. Finansowane przez Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych – Poznań oraz PSOZ. Czwarty sezon badań. Badaniami, które były kontynuacją prac prowadzonych w latach 1993–1995, objęto partię zachodnią i środkową nie znanej dotąd wyspy w środkowej części dawnego Jeziora Świętego.

Nadzorowano prace przy budowie fundamentu budynku na parkingu w południowo-zachodniej części stanowiska, gdzie wykonano 2 sondáže do głębokości 1,9 m od poziomu terenu. Natrafiono na niwelacyjne warstwy nowożytnie, zawierające m.in. materiały wczesno- i późnośredniowieczne oraz nowożytnie. Tak samo datowane materiały pozyskano podczas nadzorowania wykopu instalacyjnego wzdłuż wschodniej krawędzi parkingu – przy pomocy wierceń osiągnięto tam namul jezierny i zarejestrowano stok zachodniego brzegu wyspy. Wykop nr 15 (4 x 5 m) założony przy wschodnim brzegu wyspy, położony na osi północ-południe, nawiązywał do wykopu nr 13 z 1995 r. Od głębokości 1,75 m występowały w nim warstwy wczesnośredniowieczne (III faza E–F z XII/XIII w., IIIa faza E₂₋₃ z około XII w, IV faza E₁ z około 1 połowy XII w.), w których zarejestrowano słabo czytelne obiekty mieszkalne (półziemianki?). W warstwach i obiektach znaleziono liczne fragmenty ceramiki, rylce z poroża, przęśliki, przedmioty żelazne i kości zwierzęce. Natrafiono także na skupisko nadpalonych bierwion i ślad po wypalonym słupie. Kolejna warstwa (V) wystąpiła na głębokości 2,5–2,8 m i charakteryzowała się silnie organiczną ziemią, z ceramiką datowaną na 1 połowę X w. (faza D). Pod nią, na głębokości 2,8 m, wystąpiły osady jeziernie. Eksploatację wykopu zakończono na głębokości 3,1 m. Wykop nr 16/16a (3,5 x 8,5 m) usytuowany został na osi południowej po stronie północnej wykopu nr 15. Po zdjęciu nowożytnych warstw niwelacyjnych, na głębokości 1,5 m, pojawiły się nawarstwienia wczesnośredniowieczne. Odsłonięto m.in. pozostałości klepiska glinianego wraz z resztką paleniska (?) kamiennego (warstwa IV faza E z około XII w.). Kolejne warstwy (Va, b), datowane ogólnie na XI w., zawierały spaleniznę, soczewy gliny, a w części spagowej prawdopodobnie gliniany tok domostwa i jamę z cerami-